

KÖLTÉSZETRŐL, KÖLTŐKRŐL

Turányi Tamás: *Édesgyökér*. Forгатom, miután már rendesen bele is olvastam, nézegetem az Aesculart (kiadó, műhely?) szépen megcsinált tárgyát, a kötetet. Világosság és élénkség: szürkék árnyalatai, fekete, piros, némelyik fedőlap-elem strukturalistá, dizájnosan felrakva, oda-kenve, nagyon jó dolog. Fotója révén és életrajza tömörsége által (név, született hol és mikor, s hogy ez az első kötet akkor, Turányi Tamás harminchat-harminchét éves, minden egyebet a versekből tudunk meg róla; vagy sem; erről lesz szó!) jóleső a „találkozás”. Magával az íróval. A borító Táncos László műve, a kötet három ciklusból áll.

A *Partraszállás* az első, stílusszerűen a *Föld!* című vers nyitja. A egyes technikával készült rövid mű (képzőművészettel utoljára foglalkoztunk itt kritikainak nem nevezhető cikkünkben...) megragadóan adagolja dolgait. Általános megállapítás „mókája”, arról, hogy viharban a tengerészek a leginkább a szárazföldről félnek; sűrű hasonlat arról, ahogy „a szép vezényli fejünk felett/a kötélzet férfikórusát”, zenei; és a képzőművészet, jobb közelítésben: ahogy a kabinban ide-oda zuhanunk, s ez „át- meg átfest” minket, „szinte átüt már”.

Jó költővel lesz dolgunk. A cím becsapóssága, ne feledjük: *Föld!* – jelzi, komplexek a gondolatok, alighanem szigorú szerkezetekre számíthatunk a továbbiakban is.

Ha ezt mondtuk, helyesen éreztünk rá a jellegre.

A *révész üdvözlete* a következő darab; de utána is (*A másik*) „hétpróbás gőzös-szörnyek” említődnek, és kifogástalan gyakorlat az is, hogy „sebhelyes fémtemetők/utolsó útjain” vezeti képzeletünket két sor. S maga „a másik”? Íme: „Áll mögöttem. Örök emlék,/sose láttam”.

Olyas költészet ez, ahol a szemlélet *filozófiása* nagyon tömören megjelentetett, egymással villanásszerű kölcsönhatásokból, ezek sugallataiból adódik. Nem „lóg ki” a szándék semmi elkötetlen fonala. Persze, hogy mindig különböző árnyalatokkal, lényegiséggel érvényesül az, amit jellegnek nevezünk itt. Magyarán: vannak a kötetben csak úgy nagy-általánosan jó versek, és vannak egészen kitűnő, sőt, már-már kiemelkedőnek is mondhatóak. De Turányi mintha nem célozna meg kiemelkedést, még ennyi

egyenetlenséget sem akarna túrni: feszes fonatú – ezt a frázist használtuk bírálatokban az ilyen kötetjelenségre. Nos, feszes fonat van itt, csakugyan. Lásd kötélzet.

A navigátor egy perce jön. Különféleképp jelentősek ebben a versben az elemek. Meglepő, hogy jövőben elmondandónak tünteti fel legfontosabbját a versbeli elbeszélő: helyzetét ugyanis. Aztán hadihelyzethez hasonlítja-hasonítja a szituációt. Majd ezt ki is bontja. Ahol a legjobb lesz a mű: a végén: „Ha társakat csak cél, vagy felfedezés / kedvéért választok...”, elpusztulhatok, mint az iménti csataösszkép serege. És: „Ez a föld itt árnyéket vet. / Az a másik túl messze van.” Nem az elemek lepnek meg, inkább borzasztó fegyelmezett, valóban keményen kopogó, vagy éppen semmire nem sandító oldottsággal érvényesülő együttesük. Jó költészettel van dolgunk, ezt hajtogatom magamban.

Az Édesgyökér, a kötetcímadó, még az eddigieknél is visszafogottabb. Ha jól értem, arról van szó, hogy valami, (édesgyökér), „itt” az alkalmas talaj és évszak ellenére, nem található. Kezdjük érzékelni Turányi Tamás körbejárós költőiségét, azt, hogy ez szándék, mintegy negatívokat rajzol, képez, s az ilyesmit szigorúan, impresszionizmust kerülve kell csinálni ma már. Ismétlem ezt is: Turányi jól ír.

A költészet előnyös sajátja, hogy a „kötelező gyakorlatok” során is nyilatkozni lehet valódibb szándékainkról. Hogyan értem ezt? Esszében (prózaféleségben) állíthatunk szakmai képtelenségeket (halmazokról, végtelenekekről), de vigyázzunk: ne túl könnyen verhessék vissza állításainkat; legyen valami nyomós (eleven) oka, hogy ilyesmikkel hozakodunk elő. Például mint Ottliknál Medve Gábor. Aki köztudottan matkhasonlatokkal jött elő, ha dühös volt, unta a világot, dühös volt az itt-és-most ügyeire, szereplőire. Úgy egy kicsit mindenesetre.

Mérjük rá életünkre, igenis nyomon követhetően mérjük rá hasonlatanyagunkat. Turányi Tamás első hét-nyolc verséből kirajzolódgat ez az „élet”, hogy ne mondjam, „egy személy”. Magam rég nem dolgoztam ilyen eszközökkel; valamikor a „Hamlet...” vége táján. Nem volt kenyerem később. (Talán a „sárga kötetben” a hosszú vers élt ily elemekkel. Ez ment a próza felé, ahogy helyesen állapították meg róla/m, csak célszerűen felejtették.)

Nagyon sok a költészeti, mai jó-költészeti veszteségünk is. Hogy mennyire nehéz célszerűen elhelyezni valakiről egy kritikainak is nevezhető írást. (Ismétlem: kritikát nem írok. Elgondolkozom azonban:

mit csinállok? Például most. Nos, átélek. Turányi Tamás árnyalatnyit sem kapkodó költészetét élem át az ismétléseimmel. Mert ő maga nem ismételtet ugyan, de 7–8 eleméhez nagyon hű, lásd fonat, erősség.)

Turányi Tamás kötete mintha kevesebb figyelmet kapna a szükségesnél, ha itt ez az írás meg nem jelenne róla (részben róla). Örülök, hogy a Szerkesztő hívta fel rá figyelmemet. Az ilyesmit jó együttműködésnek nevezem; holott eleinte semmi kedvem nem akarózott lenni, hogy költészetekkel effélén foglalkozzam, sic. Lett.

*

Milyen jól meg van csinálva egy-egy versszak. Mik eszközei? Íme, előbb a versszak:

„...a vendég ellép az ablaktól,
párás, belehelt kuckó, gondolja,
elhúzza ágycsát a gőzölgő
gipszkartontól.”

Hegyi tájon van a kis ház, ugye. Nem azt mondom, hogy lepra hely, nem. Erősen szükségmegoldás, mégis. Miért kell ott tartózkodnia a vendégnek? Megállapítom először is: nem karkai paradigma-figura. Akkor mit közöl velem? Hogy ezek a mi tartózkodásaink itt és ott: ilyenek. Mármint hogy én érzékeny vagyok Turányi efféle közleményeire. Mert nagyjából hasonlóan élek.

Szóval, ez olyan létezőköltészet akkor? Hallom a kérdést. Többnyire az, és pontosan arról a létezési jellegről szól, melyet körberajzol (mint mondtam).

Hanem hogy itt nem áll meg, annak oka mindig az, már ha nem áll meg ennyinél, hogy: sugallatos lesz, „mondani” kezd valamit nekünk a körbejárt, a tulajdonképpen kimondatlan-maradó.

Jellemző verskezdései: „Nincs rend.” – „Itt most vége.” – Ha nem *Múzeum* lenne a vers címe, az, hogy „körbejártunk a teremben”, sokféle képzetet kelthetne. Hanem hogy a múzeumi terem körbejárása akarva-akaratlan többféle képzetet kelt, ott van tehát a „más”, nem a „másik”, nem, Turányi Tamás költészete inkább a helyzetnek paramétereire kötődik, nem személyekéihez, ott a körberajzolt „mögöttese”. S mi ez?

Akkor válaszolunk érzékenyen az irodalmi műre, ha vagy gondolatilag, vagy hangulatilag, vagy érzületileg stb. megszólít bennünk valami hasonló. Itt megbukik a manapság olyannyira kedvelni akart „másmi-lyen másik” elmélete.

Hogy Vladimír Holannak ajánlott vers zárja az első ciklust, igen jellemző. Megint célratarítottan hű a közlendőhöz s ennek jellegéhez.

*

Megtudtuk, a felkiáltással „üdvözölt” *Föld* – milyen is. Sosem csak és nem is pontosan olyan *semmi sem*, ami „költőország”. (*Hogy a költőt megérthessed*, skandálta Goethe, *költőországba kell menned*. Szokásos nagy igazság, szokásosan bosszantó mód egyszerű is közben.)

Ugrani kell a következő ciklus címe. Egy darabig előrehatolunk ennek darabjai közt is. (A kötet tartalomjegyzékkel együtt kb. 54 oldalas, jól feldolgozható az Olvasónak. Ezért külön ajánlom. A zárójelből kiforduló mondat (egyre kiforduló, ráadásul), íme, efféléket nevezek kötelező gyakorlatnak. Melyikünk ne ismerné érzését utólag, jelenségét! Tematikus ciklus ez. Nagyon jó a *Narcissus*. Ahogy mintha mellébeszélne. „Megkérsz valakit a családból, / a mélyzöld vízhez leülteted... / Térden a kockás plédet jól simítsa el.” Stb. Jó kis története is lesz a versnek. Ez az illető látja meg (és ha maga a „találkozás egy fiatalemberrel” kései-alakja) a húszéves kora óta kifaragva, szégyenkezve „dróttá száradt fagyalbokrok” közt áll ifjút.

A szereplők: „durván bontott kőszéntömbök”. Vagy milyen pontos a fogalmazás megannyi apró eleme: „Elővesz a Konok Séta.” Itt az *elővesz* szó használata! S a nagy kezdőbetűk etc. Az *Ösztön* – hasonló egyszerűségében – szintén egészen kiváló. Vagy *Az Elméleti Lányok*. Eleve érdekel, mit mond ő (költőnk) erről. Így olvasom, nagy várakozással. Megmondom: egyetlen versben sem csalódtam itt: bár ez „kötelező” is, Turányi Tamástól/nak, hiszen szó sincs nála egyszeri kiemelkedések megcélzásáról. Ez egy kötet.

Olvasom tovább, már csak magamnak. Ez egy kötet, egy nagyon jó könyv. Meg kell kapnia a kiérdemelt figyelmet.

Majd megkapja-e?

*

Gyukics Gábor: *A remete többes száma*. (Fekete Sas Kiadó) Nagyon szépen kiadott, kemény fedelű kis piros kötet. Semmi fülszöveg itt se. A szerző munkásságáról amerikai (ha jól mondom, ott él), magyarországi (itt is publikál) kötetcímek. Márka, hogy szerkesztőjeként ott van Keszthelyi Rezső. A legtisztábban költő magyar költő ma, maximalista a kicsiny terjedelmű, de nagy sugárzóanyag-tartalmú. Sem tematikus, sem formai megalkuvást nem ismerő művével. Gyukics természetesen egy ízig független

költő ugyanígy. A *jelölt* és a *jelölő* kérdéskörével kezdi, belevág az egyik lényeges kérdés körébe azonnal. Mi mondható? S ami jól mondható, „ar-ról” szól-e, amiről szólt volna? Határozottan körvonalazódó szemlélet.

Színek és alaphelyzetek (*Séta helyett; Mások képei*), sok-sok szinesztézia is (hangok színei, mozgásokkal változó gondolatok, mozgások hangjai, színek mind eszmék etc.), elemek (tavasz, patak, vonat), nagyon jó olvasni.

Metszett, nyesett, többnyire interpunkciótlán sorok. Eldöntetlenségek. Felmutatások; mégsem expresszionizmus. Nem provokál. Épp eléggé fontos a megjelenítendő. Ha az sikerülne. A megjelenítés. A jelentés már többlet. A repülő árnyéka, mit a tekintet a földön követ. Ráhangolódok Gyukics Gábor kötetére, természetes, hogy ezúttal sem kritikát írok.

Hogy jelölő és jelölt? Kimetszett objektivitások (színek, kabátok, testrészek, szélfúttá terek) és mégis tarka világ. Valahogy különlegesen ritka ügy a kemény és nagyon piros borító (metszettsége, kiáltása) és ez a jelleg.

Kérdés ilyen költészeteknél, mennyit vállalnak fel. S nem jó válasz, az előzékeny bemérő. (Kritikai élet!) A *Tükröződő sötét* kommentár nélkülisége elegendőképpen lényegi (ez a „mit vállal fel”), holott főleg sorolás. De az egymás mellé helyezett elemek (ha színeikkel, ha meglepő, minimalista-cselekvést kifejező tartalmi közléseikkel) szerveződést adnak végül.

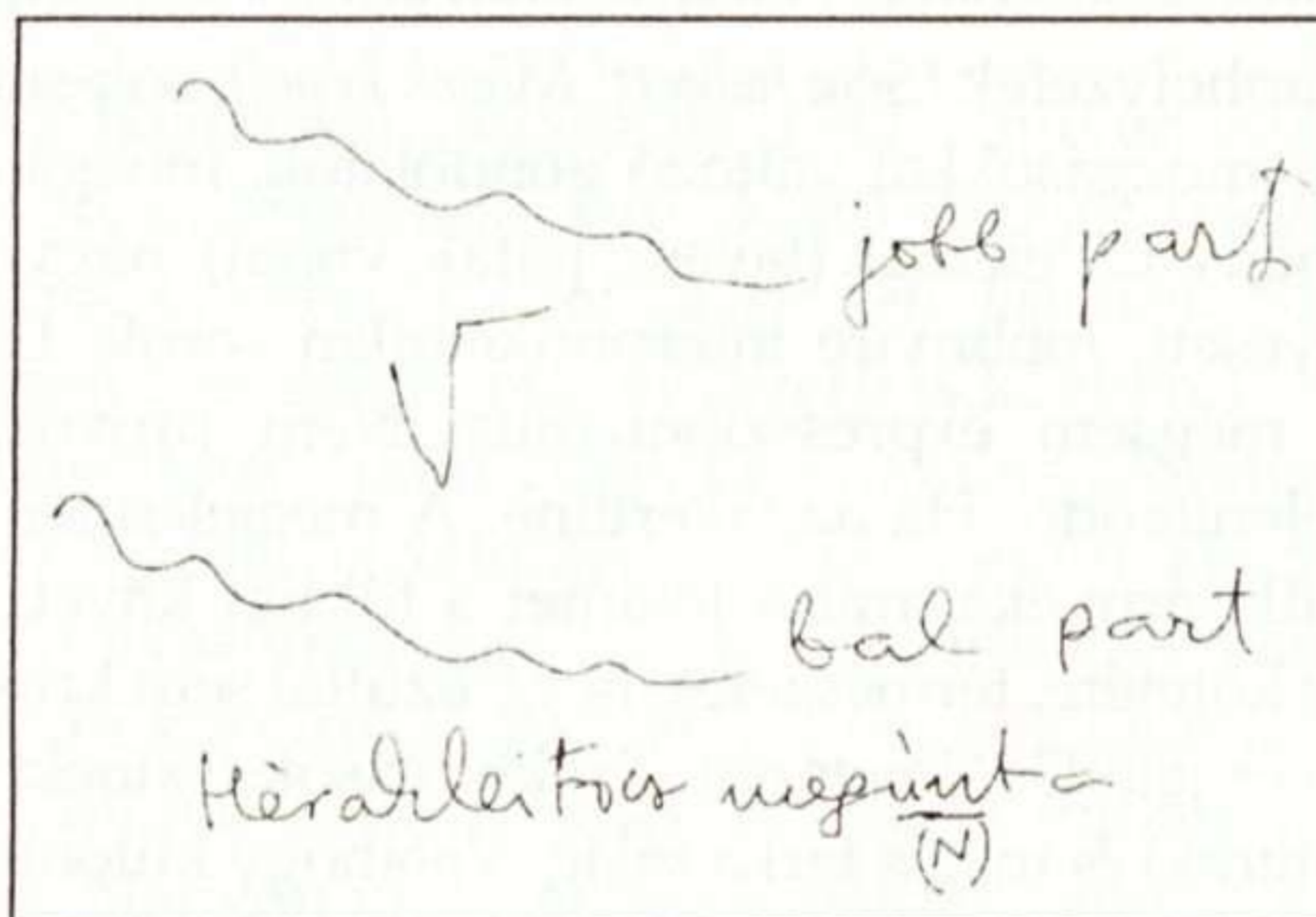
Szaporodnak az interpunkciós versek.

S így folytatom jelentésemet: a *Tenyérszag*. (Nem jellemzi a verset a címe.) Egészen kiváló a kopogós helymeghatározás után (mintegy Ionesco... „székek” ...mert színházról van szó) a befejező szakasz: „A színpadon is ülnek / Nem ránk néznek / Hanem el / Ők felénk, mi feléjük utazunk”. Érződik a szándék (itt még ez! / de várjunk): minél kevesebb ellenőrizhetetlen tartalmat, állítást! Csak minél kevesebbet.

Séta: Torlódás... világbéli mozgások bővítik a metszetek tereit. *Gyűjtögető*. Nagy örömemre szolgál, hogy Gyukics Gábor nem törekszik csattanókra. (Könnyű elcsábulni az összeillesztgetettnek látszó elemeknél.) Íme, a szervesen épült kötetek tulajdonsága: mi az x-ik oldalon ráérzünk valamire, az x+y oldal „behozza”. Itt: *Székek*, azt. *Nyomok* – pusztán egy könyökviszketés nyomán érzett semmik. Nincsenek nyomok, mondja Gyukics nagy kedvvel. (A költészetről: sosem véletlen, mit szándékozik meglátni a vers főszemélye.

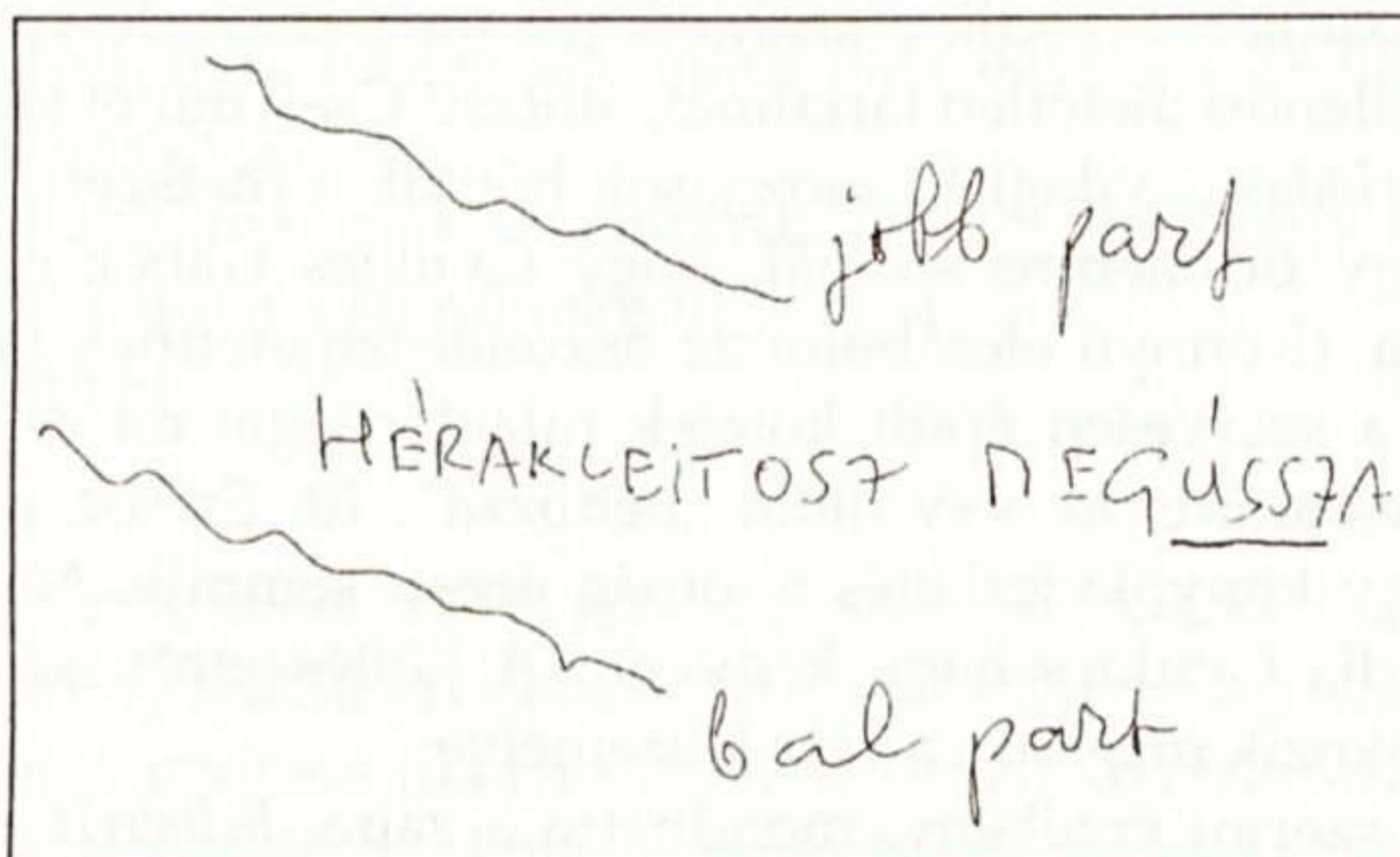
Mérték szerint érzékeny, mondhatni a zajra. *Felbérelt eső* említődik. Gyukics versének tulajdonsága, hogy témáját nem bontja ki, a cím is alkotóelem így. Nem is tudjuk, mi és hol kezdődött. (S a *hol* = a *mi*.) Megtudjuk, hogy „egy tárgy eltűnt a zajban”.

Partokról szólva jön be „a hérakleitoszi”. Így érzékeltetném rajzzal (még sosem „rajzoltam költőről”):

Evvel a kis hasonlatommal szavaknál jobban érzékeltetni remélem, milyen fogalomkörben mozog Gyukics Gábor költészete. S beleoldja az Örök Folyó (csak én írom így) eseményeibe, eseménytelenségébe, csendjébe (mai vagy akármikori csend, mindegy, mely időszámításéi... és belefutnak civilizációk háborúi, ó, ó!), igen beleoldja a hullámok jelenlétébe (vagy nálam jelen nem létébe) a zajt, mely a hadaké, és mégis csend van. Virtuóz mű, holott látszólag *parlando*. (Nem ének-jegyű, beszéd-jegyű inkább.)

De épp Gyukics ihlet meg engem egy újabb rajzra (az előzőt már megcsináltam korábban, felhasználtam csupán):

Szinesztéziával: a hérakleitoszi csend a hullám-nélküliség. (Elfogadva, hogy nekem maga a hullámszáz = Hérakleitosz. Költői szabadság?)

Költők társalognak egymással. Persze, hogy nem kritika.

Nem terra incognita maga a gyukicsi eszköztár egésze, de – ismétlem – sugallatos, megihlető. Íme, előrevetítetem: a következő vers címe: *Görögök* (!!!!! t.d.).

Másféle eszköztár megint a *Lejárat* cím. Igen, a cím, ahhoz képest, hogy lejárt jegyekről van szó (bocsánat, pénzről), Beckett utolsó tekeréséről (szívem közepe nekem is, sokunknak).

Gyönyörű fanyar, szálkás-szikár teljesség e *Lejárat*-vers vége: „Az utcaképhez már nem tartozol / a hátsó lépcső fölötti ablakon / túl van a hiánytalan”.

Mi ez a Hiánytalan (sic, td.)?

Hérakleitoszunk hiánytalan. Már ha meg nem ússza, haha. A kis hullámzást. A part hullámzik. Gyukics utcája, melynek képéhez az, aki lement (mondjuk), le a pincébe, a becketti világba, a nekem-nem-kell-be (lémentem Nekem Nem Kell-be!), az illető olyan, mint elmaradt hérakleitoszi hullám. Semmi-változás.

Vastag üvegkockák mögött: egy szonett. S milyen jó. Gyukicsnak ez nemcsak mai, de afféle válogatott, reprezentatív kötete (is). Sejthető szigorral nézem. S máris megvagyok: túl azon („túl van a”), hogy jó, megint a kötet minőségéről vallott, szervességéről a „megelőlegezhetés”. Hogy éreztem a vizet, mint Gyukics egyik fontos terepét. Hogy jön még. Jött:

„.....süllyednek

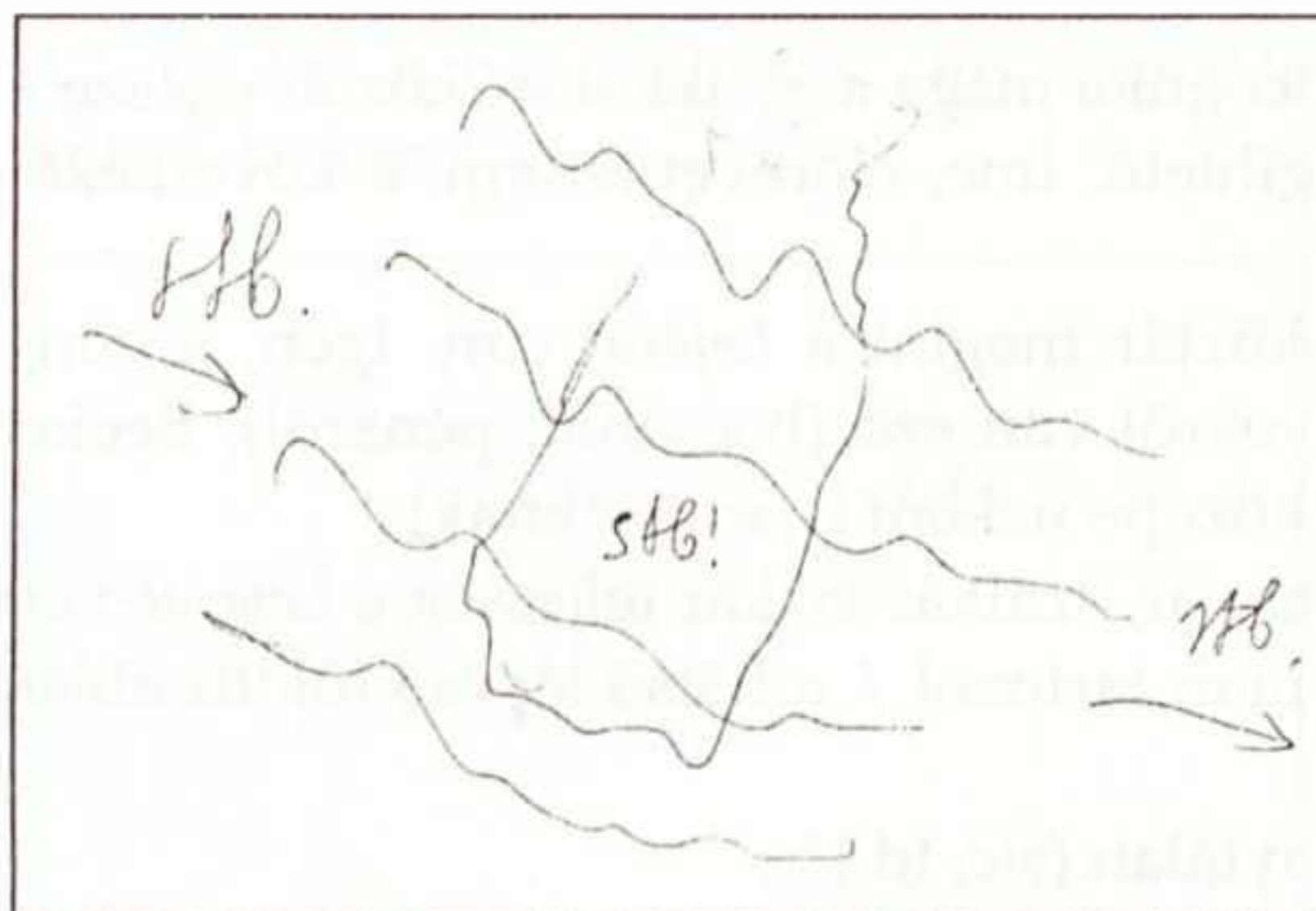
a halak szintjére, és ami el nem
akad, az állóvízbe tér...”

Jön a part, ahova kiveti a (hullát stb.) a dagály. Mennyire kitűnő ez is itt:

„A világot látott tárgyak nem
beszélnek amíg valaki ki nem
kérdézi őket és te a vallomásukra

vársz egy édesvízű tónál, a
felbukkanó palackra...”

Milyen érdekes egy-húron-pendülés a témákban Gyukiccsal! Épp e lap hasábjaira szántam (megjelent v. megjelenik) egy palackpostás írást. Alaprajza: a palack a hérakleitoszi folyóban:

A palack tartalma alkalmazkodik a hérakleitoszi változáshoz, mely pl. lehet „mindenkori stb.” is.

Hanem hát mit ír maga Gyukics? „Rejtőzködő könyv, / Lélegző metafora vagy...” Hát persze.

Elbeszélő-versek jönnek a kötet második felében. Nem hosszúak, persze. Most a metszetek rendre ilyesmik: „Huba utca a Kassák Lajos és a Tüzér utca között”, aztán „Bővített mondat 156 képben”, aztán „meg nem történt jelenet” ahol egy „fehér, meztelen test lélegzik a földön / egyszerű, durva, fekete háttér... / egy sápadt madártoll reppen át / nem ismerik egymást / a fehérre festett lány és a toll / szólni szeretnének egymáshoz”. Amott meg egy halott madár fagyott (fontos részlet: a szomszéd autójának szélvédőjére) valahova.

S így tovább. Nem illene hozzá az összefoglalás, dolgozatunkhoz, mégis: álljon itt.

Két igen figyelmet érdemlő költővel volt dolga az Összehozó Véletlennek (?), Gyukics mintha máris járná útját, Turányinak ugyanilyen intenzitást kérünk, kedves Köz-Érzület!

— — — Még: PS.

2003 márciusában

* * *

A szerencse megsegített: átcsoportosítottunk, s a futó említés helyett azt tudom kihozni így, hogy tessék, Babiczky Tibor leendő könyve már nagyobb matéria tanúságaképpen is készül!

Eliot-idézettel fejeli meg a meglepően kemény verset, címe *Elégia, Uram*. Mint egy „elég, Uram...” s ez Rilkére is utal, Babiczkynál nem meglepően (sokféle a legyezőszárnyak sora). A „még” szó itt, Rilkénél a „már” (a sose

lesz etc.) – egyenérték az egyáltalán érzékeltethető helyzettel. Nagyon szépen adagolódnak a rímek, ez valóban meglep, minden aggodalmamat oszlatja. Lássuk a rövid költeményt (a mottót hagyom, benne sör, nikotin, lemenni, járni, és ahogy mondtam, mint egy Marék Flaskó lengyel írónál itt is könyökölnek az ablakokban – mármint ez Eliot inkább –, és főleg fordított székülésben támasztják az ülőalkalmatosság támláját; nem szavazván semmire, csak jelen vannak „a polgárok”!

„Azt az utcát még, ahol laksz,
azt nézni egyszer;
romlásukban a barna házakat,
megállnék, hogy haladni lássalak,
s az októberest leszáll; szokásos érkezésem,
a fák sárgája-vöröse lobban
a kigyúló lámpasorban,
szép csap ablakodra, tört redőnyre eső,
s alszol, mint ki önként megvakult,
s nem férhetnek el a jövő dolgai,
oly sok helyet foglal már a múlt.

Elsőül a *Mozgó*-versek tűntek fel nekem így (hogy írjak), s most, jobb ránézésre, külön örömem, hogy íme, Vas István hogy s hogy értékelődik s értékelődik fel és feljebb. Nem fenyegeti őt a visszahanyatlás. Ez a Vas-líra nagy igazságtevődése (így mondom). Még sokszorosan bővíthető kiaknázatlan értékek vannak benne. Ahogy Weöresnél, írtam másutt, nem attribútum a gyermekiség, sem a játék, sem a misztika, sem a poétadoktuszság (jézusmária), hanem az fontos, hogy ő egy stilizált-ság...! Vasnál sem egyszerűen a fanyar, az intellektuális, a megkérdőjelező a lényeg. Van Vasnak oly világlátása, mely nekünk maiaknak itt egyre fontosabb, lassan életfontos.

Nem kell mondanom, Vassal-volt kapcsolatomban jegyén nekem ez mennyire fontos, és így tetszik különlegesen Babiczky verse, melyet Vas-mottóval indít.

*

Könnyeden csinál menüettet, érmét – stilizáció. Ez hasznára lesz. A verseny szilárdulásával párban járva a könnyed sok-kisműfajúság: ott, ahol Babiczky tart, éltető, önállóságot biztosító jegy. (Egyre előbbre fog tartani tudniillik. Ez fő örömem. Kevés, hogy egy induló költészet

„tetszik”. Ha annyiban marad, már nem fog annyira tetszeni legközelebb. Babiczky mostani versei ekképp ígérnek jó kötetet. Már remélem...!)

Az *Ahogy talajra* e sorok íróját idézi ugyan, meg Jékelyt, mottóban, de ne feledjük József Attilát: ki szeret... s... nem találhat... Nos, Jékely jó iskola lesz! Az első hat-hét Jékely-év! Főleg az. Naponta kell olvasni jó ideig.

„Puha, fehér tenyerébe
szorítja szíved az Isten,
s mintha gyulladt szájból fogat kiránt,
kúszunk, vak mutatók, éjfél iránt.”

A reggeli-vers (*Reggeli áprilisban*) enged az impresszionizmusnak, nem baj, járni kell ezt az iskolát is. A képek könnyed bőségén Babiczky engesztelhetetlen kis vonalvezetésekkel örvendeztet, íme:

KETTŐ

Még a reggel illata, fénye
érint meg, a formák s a színek
játéka, tárgyaim, s mily kénye
kelteget épp e semminek;
az ablaktáblák tetőzte fényt
bámulom, utcát, háztetőket,
nyugodt vagyok, felejttem őket,
mint aki most szennyes ruhaként
istenét magára öltözi,
s szolgál, ha uralkodni fáradt;
mint a kertész, aki kiszáradt
fáit is makacsul öntözi.

Csupa hiteles részlet-elem. Megnyugtatta Babiczkyt az első kötetének ténye, úgy látom. Igazi meglepetések. Az *Ének utolsó időkből* bevezetését idézem (a végét illetlenség lenne):

„Bőröndjébe hajtogatta
a kora-nyári ég harsány
vásznait...”

Jók az allúziós dolgok:

„anyám kalapban
sétál üres allén az alkonyatban”.

Hiszen ez nem kritika (nem írok!), rendhagyóan ide: ajánlhatom Babiczkynek (is) Kosztolányitól az *Őszi koncert* jeleneteit. (Félek, nem

lesz eröm már megírni erről a tanulmányt; szedjék szét! Egy elioti öregember feltúrva kezdi hordani nadrágja szárát, íme, én.)

Babiczky jó hangütésekbe oldja, amit szeretett költőiből átvesz, amire vízjelesen hangolódik (képzavar).

Tessék:

„Napjaimból egyre kevesebb
emléket őrzök, talán az utcák...”

Etc.

Vagy a Hrabal-idézetes adalék a megértéshez.

„Mintha tegnap lett volna, hogy anyám
jön felém abban a régi ruhában, amit
még apámtól, és amiben egy fényképen is,
most ősz lesz és ki-
lélegzi a nyár maradékát a bőr,
sokszor megállok majd nézni a Dunát,
s ahogy a kezek tudják csak,
üres szél rántja kabátod,
most napról napra ősz lesz nekünk,
s ami tegnap még volt velünk,
mára nincs – miért legyen.

(Pontos címe, hátha nevezetes vers lesz: *Adalékok a megértéshez.*)

Nagyon szeretem a magyar irodalom minden Camus-vonulatát, már csak Mészöly Miklós miatt is. Ahogy Babiczky épp azt idézi Camus-tól, milyen is az élet felszínén, „valahogy a szavakban haladni”, sosem a valóságban (idézések önkényesen tőlem), és ahogy a villanyfelkapcsolások (könyököltek az ablakokban: Kafka hazatérése csüggedésre stb.) fontosak, így élt Meurseault is. (Remélem, helyen írom kopár szentem nevét.)

Az (*Egy történet vége*) – szinte Keats-parafrázis. Megjegyzem, Shelley és Keats jó iskola lehet Babiczkynek, ha Rilkét, Eliotot „megette” (Nemes Nagy Ágnes szava, „fiacskám”)!

„...s a formáknak mi célja van,
ha fent az ég alaktalan?”

Eszembe jut: Babits is a „kérdés” verssel Keats-Shelley indíttatású, és Szép Ernő, ki azt írta: „sohase” (gyanítom: „Sohse”!) „tudtam emlékembe bevésni / Egyetlenegy felhőnek hű arcképét, / Kelnek, bomolnak, múlnak és az ég kék.” Szép Ernőt későbbi leckének ítélem Babiczky számára.

*

Hagyok néhány olyan jó verset, mint a *Prospero*, az *Ülő akt* – majd kritikusk! Ám szerkesztőtől („Kedves DNÁ...!”) ide kérem a *Café* címűt. Esküszöm, nem olvastam, mikor öregemberezni kezdtem. Na, ugye! Hamu vén férfi-ruhán (vagy kötőjelet ahová tetszik), az elhamvadt rózsák után, füst száll (vagy mi?) a levegőbe, egy történet befejeződve. (Vas? Kálnoky fordította? ez nem szakcikk, bár tudom, sokan hörögnek most; Babiczky műalkotássá kollázsolt több dolgokat földről-égről, magam csak reflektálója vagyok.) De ez a

Café!

(Az eredeti címben nincs, persze, felkiáltójel!)

CAFÉ

Figyeltelek, az a mozdulat,
mint kéz a másik kéz után,
archoz az arc közele, elfelejtett
cigarettám vöröse
mögül most a délután ragyog, s ülünk
beeső-sárga fényben asztalodnál,
nézzük, a teraszon már teáznak,
vállukhoz igazítják a kabátot,
s intenek, mikor fizetni kell;
s ha most beszélnek is, úgy
mondanám, ahogy egy öregember
suttog isteneinek,
sötét szobában, elalvás előtt.

S hogy az *Ülő akt* mottója is Eliot...

Koherencia, barátaim, konzisztencia, de nem koegzisztencia, ahogy új (katalán!) pásztorkutyánk példázza, kinek is a két gazdija (az asszony s magam) kivételével, ugye, mindenki más: idegen.

De nagyon az én kutyám! Csak ő meg is engedheti. Meg hát nem „idegen...” (Camus).

Ács Irén: Tandori Dezső, Budapest, 1998